

Expunere de motive

Propunere legislativă pentru completarea Legii nr. 273/2004 privind procedura adopției

Fenomenul vânzării de minori (îndeosebi de vârste fragede) din România a luat amploare începând cu anul 1990, astfel că, până în prezent, mii de minori au fost vânduți, fie de către părinții biologici, fie de către cei în a căror îngrijire erau, prin eludarea procedurilor de adopție. Într-o astfel de situație, minorul a fost tratat ca o simpla marfă, vândută în schimbul obținerii unor avantaje de natură patrimonială.

Statistici oficiale cu privire la numărul copiilor vânduți în România nu există, ținând cont de particularitățile fenomenului. Cu toate acestea, în repetate rânduri, instanțe judecătorești din România (inclusiv Înalta Curte de Casație și Justiție) au recunoscut existența unui vid legislativ în această materie. Faptul că puterea judecătorească, cea care aplică textul legii, a sesizat existența acestei lacune reprezintă un temei suficient de solid pentru ca inițiativa legislativă să fie adoptată.

În plus, România a recunoscut gravitatea acestui fenomen, astfel că prin Legea nr. 470/2001, a fost ratificat Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnat la New York la 6 septembrie 2001.

Conform Protocolului, *vânzarea de copii este considerat orice act sau tranzacție prin care un copil este transferat de orice persoană sau grup de persoane către o altă persoană ori către un alt grup contra cost sau contra oricăror alte avantaje materiale; iar potrivit art. 1, Statele părți vor interzice vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă (...).*

De la data ratificării Protocolului, până în prezent, România nu a asigurat transpunerea în legislația națională a interdicției privind vânzarea de copii. Într-adevăr, în cuprinsul art. 211 din Codul penal, este incriminată infracțiunea de trafic de minori, însă dacă recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unui minor nu este subsumată scopului exploatării acestuia, această faptă nu constituie infracțiune, inclusiv în ipoteza în care părintele ori tutorele obține foloase patrimoniale în urma uneia dintre modalitățile indicate mai sus.

Astfel, în practică, au fost pronunțate soluții de achitare a inculpaților cu privire la acuzația de săvârșire a infracțiunii de trafic de minori, deoarece actele de vânzare, respectiv cumpărare de minori, nu au fost realizate în scopul exploatării acestuia. [1]

Concret, în una dintre spețe, cu toate că prin rechizitoriu, procurorul de caz arată că inculpata a transferat copilul său nou-născut, la doar 4 zile de la nașterea acestuia, asemenea unui bun, unor persoane pe care le-a cunoscut atunci pentru prima dată,

În schimbul unor avantaje materiale, în motivarea deciziei, instanța a subliniat că nu au fost îndeplinite elementele de tipicitate ale infracțiunii de trafic de minori. [2]

Răspunderea penală este subordonată principiului legalității, care constituie baza sistemului juridic, iar în materie penală, acest principiu presupune că niciun comportament să nu fie incriminat și nicio pedeapsă să nu fie stabilită sau aplicată în lipsa unei legi aflate în vigoare la data actului de conduită. [3]

În speța sus-menționată, nu au fost îndeplinite elementele de tipicitate ale infracțiunii de trafic de minori, întrucât unul din elementele esențiale ale laturii obiective a infracțiunii este acela ca acțiunile alternative sau cumulative de recrutare, transport, transferare, adăpostire sau primire a unui minor să fie întreprinse în scopul exploatării minorului.

Sub aspectul laturii subiective, întrucât Codul penal stabilește ca fapta să fie săvârșită cu intenția directă necesară producerii scopului exploatării, în una dintre modalitățile determinate de art. 182 din Codul penal, în ipoteza unui simplu act de vânzare a minorului, nu poate fi antrenată răspunderea penală a făptuitorului.

Soluția din cadrul speței sus-prezentate nu este singulară. Cu titlu de exemplu, Înalta Curte de Casație și Justiție, în cuprinsul Deciziei nr. 1895/2013[4], consideră că, în cauză, prin fapta comisă (deși, potrivit situației de fapt, a avut loc o vânzare a minorului), nu s-a urmărit exploatarea minorului, astfel că nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de minori, prevăzute de art. 13 alin. (1), (2), (3) rap. la art. 12 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 678/2001.

Soluțiile sus-expuse sunt determinate de lipsa unui cadru legal, pe care statul român a întârziat să-l asigure, precum și de respectarea principiului legalității. Așadar, în lipsa unei legiferări exprese, instanța se află în imposibilitatea de a reține comiterea vreunei fapte penale. Mai mult decât atât, competența funcțională a judecătorului se limitează la aplicarea legii, iar nu la completarea ei.

Art. 92 din Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției incriminează fapta părintelui sau reprezentantului legal de a pretinde sau de a primi, pentru sine sau pentru altul, bani ori alte foloase materiale în scopul adopției copilului, precum și fapta persoanei care, fără drept, intermediază sau înlesnește adoptarea unui copil, în scopul obținerii de foloase materiale sau de altă natură, însă, după cum reține Înalta Curte de Casație și Justiție, în cuprinsul Deciziei nr. 1895/2013, situația premisă la această infracțiune este reprezentată de existența unei proceduri de adopție, în desfășurarea căreia este necesară obținerea consimțământului părinților sau reprezentantului legal. În lipsa derulării unei proceduri de adopție, infracțiunea prevăzută la art. 92 din Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției nu poate fi reținută.

Astfel, ținând cont de argumentele prezentate de ICCJ, precum și de motivarea Deciziei nr. 998/2021 din 09/07/2021 a Curții de Apel Cluj, nu se poate pune problema paralelismului legislativ prevăzut de art. 16 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, infracțiunea prevăzută la art. 92 din Legea nr. 273/2004 fiind valabilă numai în ipoteza procedurii de adopție.

În acest context, este evidentă necesitatea modificării de urgență a Legii nr. 273/2004 privind procedura adopției, astfel încât fapta de vânzare a minorilor să fie incriminată. Statul român are datoria morală și legală de a depune toate diligențele necesare pentru ca drepturile fundamentale ale copilului să fie respectate. Astfel, minorul nu trebuie și nu poate fi asimilat unui bun, iar toate drepturile fundamentale nepatrimoniale, inalienabile și indisolubil legate de persoana acestuia (dreptul la stabilirea și păstrarea identității sale, dreptul la un nume, dreptul de a dobândi o cetățenie și de a-și cunoaște părinții și de a fi îngrijit, crescut și educat de aceștia, dreptul de a-și păstra cetățenia, numele și relațiile de familie, dreptul de a menține relații personale și contacte directe cu părinții, rudele, dreptul de a-și cunoaște rudele și de a întreține relații personale cu acestea) trebuie să fie respectate.

Mai mult decât atât, în legislația penală a statelor membre ale Uniunii Europene, fenomenul de vânzare a copiilor este incriminat, ilustrative în acest sens fiind exemplele din Spania, Portugalia și Germania, care sancționează fapta de a vinde un minor, inclusiv în ipoteza în care nu este urmărit sau realizat scopul exploatarei. În același sens, opinia publică din state membre ale Uniunii Europene, precum Franța, a atras atenția asupra fenomenului vânzării de minori provenind din România, în scopul stabilirii unor legături asemănătoare celor de rudenie, prin eludarea procedurilor de adopție.

De asemenea, Strategia Consiliului European pentru drepturile copilului (2016-2021) prevede că este datoria Consiliului Europei de a sprijini mandatul Raportorului Special al ONU în ceea ce privește vânzarea copiilor, prostituția infantilă și pornografia infantilă.

În atare condiții, apreciem ca fiind imperios necesar ca statul român să se ralieze eforturilor depuse de celelalte state membre ale Uniunii Europene, precum și de statele semnatare ale Protocolului facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnat la New York la 6 septembrie 2001.

[1] <http://www.rolii.ro/hotarari/60ea510ce490096423000062>

[2] Decizia Penală nr. 998/A/2021 a Curții de Apel Cluj

[3] Potrivit art. 1 C. pen., având denumirea marginală legalitatea incriminării: „(1) *Legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni. (2) Nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârșită.*

[4]

<http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=111958>

În numele initiatorilor,

Senator

Gheorghită Mîndruță

Senator

Elena-Simona Spătaru

